

שיחת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פורים ה'תשכ"ב

בלתי מוגה

חלק א – יו"ל לש"פ תרומה, ד' אדר, ה'תשס"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

מאה ושלוש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

החתן הרה"ת חיים ברוך והכלה מרת רבקה שיחיו

ליפסקער

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ב' אדר, ה'תשס"ו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' צבי הירש וזוגתו מרת רבקה שיחיו ליפסקער

הרה"ת ר' חיים דוד וזוגתו מרת העניא שיחיו ליין

זקניהם

מרת לובא אלטע טייבל שתחי' ליפסקער

הרה"ת ר' שלמה שניאור זלמן וזוגתו מרת שולא שפרה שיחיו קייזן

הרבנית מרת מארייאשא שתחי' גרליק

וששון ויקר" — ששמח על כך שנתנו לו את כל הדברים הטובים שביקש אותם.

ונמצא, שכל הטירחא שמשקיעים בחינוך הבנים והבנות בדרכיו של מרדכי היהודי — נפרעת מיד בתוספת מרובה על העיקר, שניתוסף אצל ההורים כמה פעמים ככה, הן ברוחניות והן בגשמיות.

ח. ובוה נכללת ברכה נוספת:

רואים בכמה מקומות, ובפרט במדינה זו, את השפעת הילדים על ההורים, שבדרכי נועם ודרכי שלום יכולים הילדים לפעול על ההורים אפילו ענינים כאלו שההורים אינם יכולים לפעול זאת בעצמם, ועד שההורים מודים להם על כך שהפכו את הבית ע"ז שהחדירו בו יותר יהדות ואור, ועי"ז גם — ברכתו של הקב"ה בבית.

והרי זהו גם א' הסימנים של ימות המשיח, שתיכף ("אָט אָט") בא משיח — כמ"ש בתנ"ך²⁷ ש"לפני בוא יום ה'" יהי מעמד ומצב ש"והשיב לב אבות על בנים", כפירוש רש"י: "והשיב לב אבות — להקב"ה, על בנים — ע"י בנים, יאמר לבנים דרך אהבה ורצון לכו ודברו אל אבותיכם לאחוז בדרכי המקום", וכפי שרואים במודגש ובמיוחד בדורנו זה.

ומזה מובן בתוספת ביאור הטעם לכך שדוקא בדורות הכי אחרונים התמסרו הנשיאים במיוחד בנוגע לענינים של חינוך בנים ובנות מקטנם עד גדולם באופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם" — כיון שע"ז נעשה מעמד ומצב ד"והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", ועד ל"בוא יום ה'", שבא היום המבורך של הגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, למטה מעשרה טפחים.

* * *

Published and Copyright 2006 by

VAAD HANOCHOS BLAHAK

788 Eastern Parkway Suite #408

Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (718) 778-5776

E-mail: info@lahak.org

Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5766 • 2006

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (718) 778-5776

ו. ועד"ז מצינו בנוגע לביטול גזירת המן:

כאשר מרדכי רצה לבטל גזירת המן, הנה לאחרי כל מה שדיבר וניסה בכל האופנים, ואפילו לאחרי שאסתר דיברה כבר עם אחשוורוש — עדיין לא הועילו הדברים ("עס האָט נאָך אַלץ ניט דערנומען"); ורק כאשר מרדכי קיבץ תינוקות של בית רבן, וישב ללמוד עמהם תורה — הרי זה הביא לשבירת הגזירה²²,

ובאופן גלוי כל כך — עד שכאשר המן ראה שמרדכי לומד תורה עם תשכ"ר, אמר, שפעולה זו מבטלת גזירתו²³, אע"פ שעדיין לא ידע מה יאמר לו אחשוורוש למחרת,

שכן, גם אינם־יהודים יודעים, שכאשר אצל בני"י ישנו הענין ד"תינוקות של בית רבן" במילואו, שהם לומדים ומתחנכים אצל מרדכי היהודי או אצל תלמידיו שהולכים בדרכיו — אזי "אין ידי עשו שולטות"²⁴, ואין נתינת־מקום לגזירות על בני"י, אפילו גזירות שכבר נחתמו (לא רק למטה, אלא) גם למעלה רח"ל — כמו בימי המן גזירת־הדין הי' חתום אפילו למעלה²⁵ — שכל זה אינו אלא כל זמן שעדיין לא מפעילים את ה"אמצעי" של לימוד התורה ע"י מרדכי היהודי ותלמידיו.

ז. ובאופן כזה — "נוזכרים ונעשים בכל דור ודור":

יהודי זקוק תמיד להקב"ה וברכותיו, הן בנוגע לבני חיי ומזוני רויחי בענינים גשמיים והן בכל הענינים ברוחניות, שכן, ככל שיהי' הפסק־דין בטוב הנראה והנגלה, הרי, טוב, אין לו שיעור, וכן הוא טבע האדם, ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים"²⁶, כך, שככל שתגדל עשירותו הן בגשמיות והן ברוחניות, רוצה עוד יותר, ובשביל זה זקוק הוא לברכתו של הקב"ה.

והדרך לזה היא — עי"ז ש"זכרם לא יסוף מזרעם", היינו, להשתדל שילדי ישראל ילכו בדרכים שהורה מרדכי היהודי, ולא רק במשך זמן מסויים, עד גיל מסויים, אלא באופן ש"לא יסוף", שיהי' זה אצלם דבר איך־סופי, דבר נצחי,

ואז זוכה למילוי משאלות לבבו לטובה, מתוך "אורה ושמחה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תרומה, ד' אדר, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהשיחות שנאמרו בהתוועדות פורים ה'תשכ"ב — הנחה בלתי מוגה (שאר החלקים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

ויה"ר שנוזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש אדר, ה'תשס"ו
מאה ושלש שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

(25) ראה אסת"ר פ"ז, יח.

(26) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד. רמב"ן

ובחיי ס"פ חיי שרה. ועוד.

(22) ראה אסת"ר ספ"ט.

(23) ראה שם פ"ז, יז (קרוב לסופו).

(24) ב"ר פס"ה, כ.

למטה מעשרה טפחים, ובאופן שאפילו ה"סוס", נפש הבהמית, רואה ש"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"¹⁵.

* * *

ה. דובר לעיל (ס"א) שההבטחה ש"הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור" קשורה עם מ"ש בסיום הפסוק — "וזכרם לא יסוף מזרעם":

על ההורים לנטוע זאת אצל ילדיהם, שיקיימו זאת לא רק עד בר־מצוה, ולא רק עד שיצטרכו בעצמם להרויח עבור פרנסתם, אלא באופן ש"לא יסוף", היינו, שגם אצלם תהי' הנצחיות דימי הפורים, ועד"ז כל הענינים שבנ"י מסרו נפשם עליהם בימי הפורים,

— כדאיתא בגמרא¹⁶ "מכאן מודעא רבה לאורייתא .. אעפ"כ הדור וקבלוה בימי אחשוורוש, דכתיב¹⁷ קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר", היינו, שאז קיבלו על עצמם בתוקף מחודש כל ענין התומ"צ, וכפי שרבינו הזקן מבאר בארוכה בתורה אור למגילת אסתר¹⁸, "שהם מסרו עצמם למות כל השנה כולה ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו", היינו, לא רק בנוגע למעשה ודיבור, אלא אפילו איזו מחשבה מחוץ ומנגד לתומ"צ לא עלתה להם במשך כל השנה —

הנה כאשר נוטעים זאת גם אצל הילדים — אזי ישנה ההבטחה ש"הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור".

וענין זה מתבטא גם ב"אורה ושמחה וששון ויקר" (כנ"ל ס"ד) — כדרשת חז"ל¹⁹ שקאי על תומ"צ: "אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זו מילה, ויקר אלו תפילין" (שכוללים כל המצוות, כמארוז"ל²⁰ "הוקשה כל התורה כולה לתפילין"); ואח"כ ניתוסף בזה גם הכלל "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"²¹: אורה ושמחה וששון ויקר כפשוטם, ובכללות הרי זה טוב בגשמיות וטוב ברוחניות במילואם באופן היותר נעלה ובמדה היותר גדולה —

שכל זה תלוי בכך שהילדים מקבלים את החינוך הראוי באופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם".

(19) מגילה טז, ב.
(20) קידושין לה, א. וש"נ.
(21) שבת סג, א. וש"נ.

(15) אסתר ח, טז.
(16) שבת שם.
(17) אסתר ט, כז.
(18) צז, א. הוספות קכ, ד.

(נפש הבהמית), אין זה פוגע בעצם מציאות הדבר כפי שצריך להתקבל גם בנפש הבהמית.

ועד"ז בנוגע להמדובר אודות ימי הפורים, שהכח והאור והחיות שלהם יתפוס מקום גם בימות המשיח, שיהי' זה באופן נעלה יותר מאשר ימות החול שבימות המשיח, אף שלא יהי' כן בשאר המועדים.

ד. והרי כל ענין בנגלה דתורה, ניתוסף בו עומק בפנימיות התורה, ומתבאר באופן מואר יותר בתורת החסידות:

בענין "הימים האלה נזכרים ונעשים" .. וזכרם לא יסוף מזרעם", שחגיגת ימי הפורים היא ענין נצחי, שמתקיימת בכל שנה ושנה, מבלי הבט על כל השינויים — ניתוסף עומק ע"פ פירוש האריז"ל¹¹ בתורת הקבלה, שכאשר "הימים האלה נזכרים", עי"ז שיהודי מזכיר אותם מתוך הרגש הלב כפי שהתורה מצפה ומקווה ודורשת ממנו, אזי הם "נעשים", היינו, שכל ההמשכות וההשפעות שהיו בימי הפורים בפעם הראשונה, חוזרים ונעשים בכל שנה ושנה.

ומזה מובן, שימי הפורים בכל דור ודור אינם רק באופן של דמיון בלבד לימי הפורים בפעם הראשונה כאשר ניצלו מהגזירה, אלא שכל הענינים הטובים שנמשכו בימי הפורים בפעם הראשונה חוזרים ונמשכים בימי הפורים האלה (ועד"ז בנוגע לכל יו"ט ויו"ט).

ויתירה מזה מבואר בתורת החסידות:

ידועה תורת הבעש"ט¹² בפירוש המשנה¹³ "הקורא את המגילה למפרע לא יצא", שכאשר קורא את המגילה מתוך מחשבה שהוא רק חוזר על סיפור וענין שאירע בעבר, "למפרע", אצל הוריו וזקניו לפני כו"כ דורות — אזי "לא יצא" י"ח מצות פורים כפי שהתורה רוצה ממנו, — ובודאי שזהו לפי כחו¹⁴, שהרי התורה אינה דורשת מאדם דבר שאינו יכול לקיים —

והרי התורה דורשת שיהיו "הימים האלה נזכרים" כמו מאורע שמתרחש עמו בשנה זו, שאז "נעשים" כל ההמשכות מלמעלה, עד

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

ניגנו ניגון שמחה, ואח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "אבינו מלכנו".

א. במגילת אסתר מסופר אודות העתיד של ימי הפורים — כפי שנכתב ב"אגרת הפורים .. השנית"¹, "לשנה השני' חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים"² — ש"הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור .. וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם"³: הובטח לבניי, אשר, כל המצבים שיעברו עליהם, בכל זמן ובכל מקום שבו יהיו,

— וכפי שראו במשך השנים שלאחרי הפורים הראשון, שהיו זמנים ומצבים שונים, מן הקצה אל הקצה: מהאופן הטוב ביותר — טוב הנראה והנגלה הן בגשמיות והן ברוחניות, כפי שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים, ועד להקצה השני במעמד ומצב הפכי רח"ל —

הנה כל החילוקים והשינויים — לא יפגעו בימי הפורים, הן בענין הזכרון, "נזכרים", והן בענין העשי' בפועל ממש, "נעשים".

וכדי שהבטחה זו תקויים במילואה, צריכה להיות ההנהגה באופן ש"זכרם לא יסוף מזרעם" (כסיום הפסוק והענין) — לא רק אצל ההורים, אלא גם אצל ילדיהם, שגם אצלם יהי' זה באופן ד"נזכרים ונעשים"⁴.

ב. והבטחה זו נמשכת ומגעת בעומק כל כך, עד שאמרו חז"ל במדרשים: שגם כאשר כל המועדים יהיו בטלים לימות המשיח, הנה ימי הפורים (ומגילת אסתר) לא יבטלו:

כאשר משיח יבוא בקרוב ממש ויגאל אותנו בגאולה האמיתית והשלימה — אזי יהי' תכלית הטוב, אפילו יותר מכמו שהי' בזמן

(5) ראה ירושלמי מגילה פ"א ה"ה. מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש שם רמו תתקמד. פדר"א פמ"ו. אגרת הטיל דרוש אות מ'. ס' החיים ח"ג רפ"ז.

(1) אסתר ט, כט.
(2) פרש"י עה"פ.
(3) שם, כח.
(4) ראה לקמן ס"ה ואילך.

(11) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
(12) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ק. ושי"ג.
(13) מגילה רפ"ב.
(14) ראה כתובות סז, רע"א. ע"ז ג, סע"א. תנחומא נשא יא.

שביהמ"ק הי' קיים, ובאופן היותר נעלה שהי' בזמן ביהמ"ק גופא, כאשר "וישב שלמה על כסא ה'".

ומצד גודל הטוב שיהי' בביאת משיח צדקנו, יהיו "כל המועדים בטלים" — שא' הפירושים בזה הוא⁷, שתוספת השמחה והאור והחום בעניני יהדות שנמשך לבנ"י ע"י ה"מועדים", לא יהי' לה תפיסת-מקום לגבי גודל האור כו', שיהי' מצד ביאת המשיח כשלעצמה, אפילו בימות החול!

אך ישנו יוצא מן הכלל — ימי הפורים, וכן מגילת אסתר — שגם אז לא יבטלו, כהבטחת הפסוק ש"ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם", והיינו, שהענין שניתן בימי הפורים והענין שיהודי יכול ליקח מימי הפורים, הוא הרבה יותר מבכל שאר המועדים, ואפילו יותר ממה שביאת משיח צדקנו נותנת בימי החול שיהיו אז.

ג. ולהעיר, שגם מי שאינו מבין בשכלו פשר הדבר וכיצד יתכן כו', ואפילו מי שמבין אבל אינו יכול להרגיש זאת — הרי אין זה משנה את אמיתית הדבר.

וכידוע הסיפור⁸ שסיפר רבינו נשיאינו אודות אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁹:

פעם התווכח א' המשכילים עם אדנ"ע אודות ענין הנבואה, מציאות המלאכים (שעל ידם נמשך גילוי הנבואה), וענין האלקות בכלל, וטענתו היתה, שזהו דבר שאינו מובן כלל, ושכל האדם אינו יכול לתפוס ולהשיגו, ולכן, אינם מאמינים בכך, ובכלל אופן — גם אם מאמינים בכך — אין הדבר שייך אליהם.

— המשכיל הנ"ל הי' שומר תומ"צ, וקיים כל הענינים מצד אמונה; אבל בשכל לא רצה לקבל את הדברים, ועד שהדבר פעל אצלו בהשקפת עולם.

ולהעיר, שיש אמנם אופן בעבודה שאין סתירה בדבר — שזהו הענין ד"הקדמת נעשה לנשמע"¹⁰, שמקבלים את כל הענינים שבתורה

מתחילים עם סיפור, אזי נעשית מיד שמחה מחודשת!...

(9) ראה סה"ש תרפ"ח ע' 21. וש"נ. וראה גם ת"מ חכ"ב ע' 266 ואילך. וש"נ. (10) ראה שבת פח, א.

(6) דברי הימים-א כט, כג.

(7) ראה רד"ה כל המועדים כו' דפורים אשתקד (ת"מ ח"ל ע' ...). וש"נ.

(8) כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק לרגע ואמר בבת-שחוק: הנני רואה שכאשר

("נעשה") אפילו כאשר לא הגיעו עדיין להבנה ("נשמע"). אבל, ענין זה הוא באופן שמקבלים את כל הענינים בשלימות, באותה מדה שהיו מקבלים אותם בהבנה מלאה; משא"כ כאשר פלוני אומר שהוא מקיים את הדברים בגלל שכך צוה עליו אביו והורגל בכך, אבל בדעתו ובהבנתו אין הדבר מתקבל, ואינו תופס מקום אצלו — הרי זה היפך הענין דהקדמת נעשה לנשמע! —

הדין ודברים והוויכוח הנ"ל בין המשכיל לאדמו"ר נ"ע (אביו של כ"ק מו"ח אדמו"ר), התנהל בשעה שאדנ"ע נסע מליובאוויטש, מקום דירתו, לנאות-דשא (כפי שנקרא כאן: "קאָנטרי"), וכיון שאז לא היו עדיין מכוניות בליובאוויטש, נסעו בעגלה רתומה לסוסים.

הניח איפוא אדנ"ע להמשכיל להרצות את כל הטענות שהיו לו ע"פ שכל, ולאחרי שסיים, אמר לו אדנ"ע:

הנך רואה שבנסיעתנו עתה לנאות-דשא ישנם שלשה סוגים של ברואים: אנו, הנוסעים בעגלה, בעל-העגלה, והסוסים.

ובמילא ישנם שלש דעות בתכליתה של נסיעה זו:

אתה ואני — המשכיל ואדנ"ע — יודעים שנוסעים אנו לנאות-דשא, כדי לחזק את הבריאות שנוכל לעבוד את ה' ביתר חיות והתלהבות, כך, שתכלית הנסיעה בדעתנו היא כדי שסוכ"ס יתוסף בעבודת ה'.

בעל-העגלה — לא נוגע לו התכלית שלנו בנסיעה זו; אצלו תכלית הנסיעה היא — להרויח כמה רובלים או "קאָפּקעס" כדי שיוכל להביא פרנסה לבני ביתו ומשפחתו.

וישנה גם הדעה השלישית — דעתם של הסוסים — שרצונם וחפצם להגיע אל התבן... כפי שהי' נהוג פעם, שכאשר היו רוצים שהסוסים ירוצו במהירות, היו תולים שק של תבן על המוט ("דישלע") שאליו היו רתומים הסוסים, מלפני הסוס, אבל רחוק קצת ממנו, וכך, כדי להשיג את התבן שתולה מלפניהם, היו הסוסים ממהרים לרוץ... לכיוון מחוז חפצם של הנוסעים.

וסיים כ"ק אדנ"ע: וכי משום שהסוסים אינם יודעים אודות "מלאכים", אין המלאכים קיימים?!...

זה הי' המענה על שאלתו של המשכיל ע"ד ענין של נבואה, מלאכים כו'.

וזהו גם לימוד על כל עניני תורה ומצוותי, שהרי הם הקשורים עם רוחניות הקשורה עם אלקות — שאפילו אם אין הדבר ידוע לה"סוס"